

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM SIFATNI BOSHQARISH OQALI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Razzakova Maktuba Raxmonjonovna

Andijon viloyati Andijon tumani 12-son DMTT direktori

Annotatsiya

Maqolada ta'lim sifatini boshqatish, ta'lim tizimini sifatli tashkil qilish, zamonaviy sifatli ta'lim tizimini yaratish, ta'lim samaradorligini oshirish to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.

Annotatsiya

Statya sodirjiti informatsiyu ob upravlenii kachestvom obrazovaniya, kachestvennoy organizatsii sistemy obrazovaniya, sozdaniy sovremennoy sistemy kachestva obrazovaniya, povyshenii effektivnosti obrazovaniya.

Abstract

The article contains information on managing the quality of education, quality organization of the education system, creating a modern quality education system, and increasing the effectiveness of education.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati menejmenti, ta'lim muassasasi, ta'lim sifati, ta'lim samaradorligi, ta'lim jarayonlarini tashkil qilish, ta'lim jarayonlaribi boshqarish, vazifalar, tamoyillar.

Klyuchevye slova: upravleniye kachestvom obrazovaniya, obrazovatelnoye uchrejdeniye, kachestvo obrazovaniya, effektivnost obrazovaniya, organizatsiya obrazovatel'nogo protsessa, upravleniye obrazovatel'nyim protsessom, zadachi, printsipy.

Keywords: educational quality management, educational institution, educational quality, educational efficiency, organization of educational processes, management of educational processes, tasks, principles.

Vatanimiz ta'limi keng qamrovli islohotlarni hamda qayta qurish ishlarini amalga oshirishdek murakkab jarayonni boshidan kechirdi va kechirmoqda. Ulardan ko'zda tutilgan maqsad maktab faoliyatini demokratlashtirish uning, insonparvarlik tamoyillarini rivojlantirish, shu asosida o'quv tarbiya ishlari mazmunini, uning shakl va uslubini kompleks yangilash va yanada takomillashtirishdan iboratdir. Yangilangan ta'lim to'la ma'noda yangicha tafakkur, sog'lom fikr demakdir. Hozirgi davrda ta'limning qadr -qimmati, obro va nufuziga teng darajada uning ijrochilarida tashabbuskorlik, fidoyilik va ishbilarmonlik ham bo'lmoqi zarur. Davlatimiz rahbari mamlakatda kadrlar muammosi mavjudligini barcha sohalarga islohotlar sur'atiga mos zamonaviy mutaxassislar kerakligini aytgan edi. Shu maqsadda butun ta'lim tizimi takomillashtirilmoqda. Maktabgacha ta'lim rivojlantirilayotganini maktab saboqlariga puxta zamin bo'lmoqda. Umumiy o'rta ta'lim sifati ilg'or xalqaro tajriba va zamon talablari asosida yuksaltirilmoqda. Ta'lim sifatini boshqarish (ta'lim sifati menejmenti) ta'limni boshqarishning umumiy tuzilmasi tarkibiga kiradi. Bunda ta'lim sifati menejmenti rahbarning yakkaboshchiligi hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan va amalda o'z samaradorligini ko'rsatgan boshqarishning chiziqli tuzilmasini inkor etmaydi. O'z o'rnida, sifat menejmentining joriy etilishi umumiy boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi – ta'lim muassasasi rahbari, xodimlari va manfaatdor jamoat tashkilotlari vakillari o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Vazifalarning bajarilish ketma-ketligi, vazifalarning o'zi, bajarish yo'llari, alohida usul va xarakatlarning batafsil tartibi, ta'lim sifatini ta'minlovchi asos sifatida, qabul qilingan boshqaruv qarorlarining samarali ijrosini kafolatlaydi.

Demak, ta'lim sifatini boshqarish ta'lim tizimidagi boshqaruv faoliyatining mavjud nazariyasi va amaliyotini muhim elementlar bilan to'ldiradi, ya'ni u ta'limni boshqarish yaxlit tizimining tarkibiy qismi sifatida amalga oshiriladi.

Ta'lim sifati tashqi auditini jalb qilgan holda o'quv muassasasi faoliyatini tizimli va holis baholashga tayanuvchi ta'lim sifatini ta'minlash tizimining rivojlanish mantiqi ta'lim muassasalarida ta'lim sifati menejmenti tizimini ishlab chiqish va joriy etishni taqazo qiladi.

Bundan tashqari, o'quv muassasalarida ta'lim sifati menejmenti tizimining mavjudligi kelajakda ta'lim jarayoni sifati va natijalarini baholashning tashqi nazorati tadbirlarini ichki nazorat va o'zini-o'zi baholash natijalaridan foydalanish

bilan almashtirish imkoniyatini yaratadi, mazkur jarayonlarning jamoatchilik nazoratiga ochiqqligi esa ta'lim muassasasiga bo'lgan ishonch darajasini oshiradi.

Sifatni boshqarish nazariyasining shiddat bilan rivojlanishi davri o'tgan asrning 40-yillari oxiri va 50-yillariga to'g'ri keldi. Ushbu davrda A.Feygenbaum (Armand V. Feigenbaum) sifatni ishlab chiqish, sifatni qo'llab quvvatlash va sifatni yaxshilash bosqichlaridan iborat Sifatning Umumiy Nazorati (Total Quality Control, qisqacha – TQC) tushunchasini kiritdi.

Bugungi kunga kelib TQCning bir-nechta asosiy (Yaponiya, Amerika, Yevropa) "maktabgacha ta'lim tizimi"lari mavjud. Shuning uchun, TQC asosini belgilovchi tamoyillar miqdori haqida mutaxassislar o'rtasida yagona bir fikr yo'q. Asosiylar sifatida quyidagi sakkizta tamoyil tan olingan:

- tashkilotning iste'molchiga yuz tutganligi;
- rahbarlikning roli;
- xodimlarni jalb etish;
- jarayonli yondashuv;
- boshqarishga tizimli yondashuv;
- muntazam takomillashtirish;
- dalillarga asoslangan qarorlarni qabul qilish;
- ta'minlovchilar bilan o'zaro manfaatli munosabat.

Misol tariqasida Fransiya ta'limidagi:

- ✚ Maktabgacha tarbiyadanoq o'quvni predmetlashtirib tashkil etish ;
- ✚ Boshlang'ich ta'limni 3 bosqichda puxta amalga oshirish
- ✚ O'quvni didaktik vositalar bilan ta'minlashga berilayotgasmn katta e'tibor.
- ✚ O'quv muassasalarinig turli firmalar, konsernlar, korxonalar, mustahkam aloqalari va boshqa ibratli jihatlari bizning ta'limga ham ko'chib bormoqda. Albatta ta'limga har qanday yangilik, o'zgarish, jiddiy tahlillar, tajribalar asosida kirib keladi.

Dunyoning ko'pgina mamlakatlarida mahsulot, xizmat, ish va jarayonlarning yuqori sifatini ta'minlashga yo'naltirilgan hukumat, firma va kompaniyalar rahbariyatining sa'y-harakatlari natijasida sifatni oshirish milliy g'oyaga aylandi.

Turli yondashuvlarning integratsiyasi natijasida Sifatning umumiy boshqaruvi (TotalQualityManagement – TQM) kontseptsiyasi shakllandi.

Zamonaviy TQMning asosini oliy darajadagi rahbarlikning tashkilot, uning xodimlari, iste'molchilari va jamiyatning manfaatlarini ko'zlab sifat sohasidagi uzoq muddatga mo'ljallangan strategiyasini ishlab chiqish va barcha xodimlarning uni amalga oshirishdagi ishtiroki tashkil qiladi.

Ta'lim tashkilotlari rahbariyatining sifatni boshqarishdagi doimiy va muntazam shaxsiy ishtiroki – ta'lim muassasasining sifatni ta'minlash ishida muvaffaqiyat garovi hisoblanadi.

Sifatning umumiy boshqaruvini joriy etish uchun rahbar quyidagilarni amalga oshirishi lozim:

- sifat menejmentini joriy etish, raqobat sharoitida ta'lim muassasasining maqsadi, umumiy mafkurasi, rivojlanish tamoyillarini ishlab chiqish to'g'risida strategik qarorni qabul qilishi;
- tashkilot maqsadlari tarkibiga sifatni ta'minlashni kiritish, uni ham ma'naviy va ham moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlash;
- tashkilot oliy boshqaruvi tarkibidan sifat uchun mas'ul vakilni tayinlash;
- jarayonlarni boshqarishning statistik usullari va sifat menejmenti sohalari bo'yicha xodimlarni (shu jumladan, yuqori pog'ona rahbarlar tarkibidan) tayyorlash;
- xodimlar bilan qayta aloqani tashkil qilish (ichki iste'molchilarning fikrlari va talablarini inobatga olish);
- ichki audit va tashkilotdagi kamchiliklar tahlilini muntazam o'tkazib turish.

Ta'lim samaradorligi: Ta'lim jarayoni samaradorligini oshirish, ta'lim oluvchilarning mustahkam nazariy bilim, faoliyat, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularni kasbiy mahoratga aylanishini ta'minlash maqsadida o'quv tarbiya jarayonida interfaol metodlardan foydalanish davr taqozosi hamda ijtimoiy zaruriyat sifatida kun tartibiga qo'yilmoqda. Hozirgi kunda o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish, uning mazmun mohiyatini bilish, uni ta'lim jarayoniga tadbqiq qilish va metodikasini yaratish juda muhimdir. Pedagogik kadrlarni innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlashda ularning metodik tayyorgarligini shakll antirish jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish mazkur jarayonning samaradorligini orttirishga zamin tayyorlaydi. O'qitishning interfaol usulubiyotlari bilish va kommunikativ faoliyatni tashkil etishning maxsus shakli bo'lib, unda ta'lim oluvchilar bilish jarayoniga jalb qilingan bo'ladilar, ular

biladigan va o'ylayotgan narsalarni tushunish va fikrlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Interfaol darslarda pedagogning o'zni qisman o'quvchilarning faoliyatini dars maqsadlariga erishishga yo'naltirishga olib keladi. Bu uslublarning o'ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o'quvchilarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orqali amalga oshiriladi. Bundan pedagogik hamkorlik jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularga pedagogning dars davomida befarq bo'lmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod qilish va izlanishga majbur etilishi, o'quvchilarning o'quv jarayonida fanga bo'lgan qiziqishlarini domiyligini ta'minlanishi, pedagoglarning fanga bo'lgan qiziqishlarini mustaqil ravishda har birga yondashgan holda kuchaytirilishi, pedagogik va o'quvchilarning hamkorlikdagi faoliyatini doimiy ravishda tashkil etishlari kiradi.

Ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va ularning manfaatdorligini (motivasiyasini) oshirishga ko'maklashish imkoniyatlariga ko'ra, shuningdek, har xil turdagi multimediali o'quv axborotlarining uyg'unlashuvi, interfaollik, moslashuvchanlik sifatlariga ko'ra multimedia foydali va mahsuldor ta'lim texnologiyasi hisoblanadi. Interfaollikning ta'minlanishi axborotlarni taqdim etishning boshqa vositalari bilan taqqoslaganda raqamli multimedaning muhim yutuqlaridan hisoblanadi. Interfaollik ta'lim oluvchining ehtiyojlariga mos ravishda tegishli axborotlarni taqdim etishni nazarda tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. S.X. Dexqonova <https://cyberleninka.ru/journal/n/talqin-va-tadqiqotlar-ilmiy-uslubiy-jurnali-2022>.
2. Qurbonov SH, Seytxalilov E. Ta'lim sifatini boshqarish. /T.: "Turon-Iqbol", 2006. 592 b.
3. Total Quality Management – vseobshche upravleniye kachestvom. – Jurnal "Direktor-Ivanovo", № 1-2 (120-121), yanvar-fevral 2011 g.
4. R.Ishmuhammedov, M.Yo'ldoshev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar (Ta'lim tizimi hodimlari metodistlar, o'qituvchilar, tarbiyachi va murabbiylar uchun o'quv qo'llanma) – T: 2013.
5. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Moliya.

